

SAĞLIKLI İNSAN İLİŞKİLERİ VE ETKİLİ İLETİŞİM

Prof. Dr. brahim Arslano lu

*Bir saat mutlu olmak istersen şekerleme yap
Bir hafta mutlu olmak istersen seyahate çık
Bir ay mutlu olmak istersen evlen
Bir ömür boyu mutlu olmak istersen işini sev*

Konfüçyüs

Prof. Dr. İbrahim Arslanoğlu

Sağlıklı İnsan İlişikleri ve Etkili İletişim

ISBN 978-605-364-511-5

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarına aittir.

© 2013, Pegem Akademi

Bu kitabın basım, yayın ve satış hakları
Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. Ltd. şti.ne aittir.
Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri,
kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik, kayıt
ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz.

Bu kitap T.C. Kùltür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır.

Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında
yayınevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları
satın almamasını diliyoruz.

I. Baskı: Eylül 2013, Ankara

Yayın-Proje Yönetmeni: Selcan Arslan

Dizgi-Grafik Tasarım: Hasan Hüseyin Kankal

Kapak Tasarımı: Gürsel Avcı

Baskı: Tarcan Matbaacılık Yayın Sanayi

Zübeyde Hanım Mahallesi Samyeli Sokak No: 15

ISKİTLER/ANKARA

(0312-384 34 35)

Yayıncı Sertifika No: 14749

Matbaa Sertifika No: 25744

İletişim

Karanfil 2 Sokak No: 45 Kızılay / ANKARA

Yayınevi 0312 430 67 50 - 430 67 51

Yayınevi Belgeç: 0312 435 44 60

Dağıtım: 0312 434 54 24 - 434 54 08

Dağıtım Belgeç: 0312 431 37 38

Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60

E-ileti: pegem@pegem.net

Bu kitabı, Selçuk Üniversitesi Rektörü iken 1983 yılında kaybettiğimiz, yüksek insani vasıflara sahip bir kişilik, örnek bir bilim adamı ve yönetici olan Prof. Dr. Erol GÜNGÖR Bey'in ruhuna ithaf ediyorum.

BİZİ YOK EDECEK OLANLAR; ilkesiz siyaset, vicdanı sollayan eğlence, çalışmadan zenginlik, bilgili fakat karakersiz insanlar, ahlaktan yoksun bir iş dünyası, insan sevgisini geri plana itmiş bir bilim ve fedakarlıktan yoksun bir din anlayışıdır.

MAHATMA GHANDİ

KİTAPTAN SEÇİLMİŞ EĞİTİCİ SÖZLER

- Az konuşma, çok bilgelik içerir.-**Yunan Atasözü**
- Çok konuşan kişiler, çatlak testi gibidir içine ne koyarsan sızdırır.-**Konfüçyüs**
- Konuşma sanatını bilen insan, her düşündüğünü söylemez fakat söyleyeceklerini düşünür de söyler.- **Aristo**
- Konuşmayı öğrenmek için 2 yıl, susmayı öğrenmek için 60 yıl gereklidir.-**Hamzatov**
- Cahil, bilgisizliği bilgi zanneder; ona herşey aşık görünüür. Fakat o, problemi ve mucizeyi göremez. **Dr. Aliya İzzet Begoviç Bosna-Hersek Cumhurbaşkanı**
- Her düşünceyi değil bilgi temelli düşünceyi savunma hakkın vardır. Hiç kimse cahil kalma hakkına sahip değildir.- **Harlon Ellison**
- Eğitim, insan davranışlarının değiştirilmesidir.
- Bir millet kendini değiştirmedikçe Allah onların durumunu değiştirmez.-**Kur'an, 13/11**
- Tanrı, istediğimiz herşeyi vermiş olsaydı, başarıma zevkini bizden almış olurdu.
- Bilgi, kutsal olduğu için ancak yaratıcı ve eleştirel beyinlerde var olur. Onu doğru ve yerinde kullanan akıllarda taçlanır.-**Albert Einstein**
- İnsan hem felaketini hem de mutluluğunu yine kendisi hazırlar.-**Hacı Bektaş Veli**
- Sevgi bir bardak gibidir, çok sıkı veya çok gevşek tutarsan kırılır-**Nossrat Pessesckian**
- Umutsuzluğa düştüğümde hep tarihi düşünürüm. Gerçeğin ve sevginin daima galip geldiğini hatırlarım. Her zaman zalimler ve caniler olmuştur; bir süre yenilmez görünürler fakat sonunda hep kaybederler.- **Mahatma Ghandi**
- İnsanın kaderidir, bir karı-koca kavga ettikçe birbirlerini daha iyi tanır.-**L.V. Ranke**
- Evlilik, bir rekabet alanı değil sevgi, sadakat gibi manevi değerlerle beslenen bir kurumdur.
- Aile iletişimi ve başarısı, eşlerle ve çocuklarla anlamlı konuşmalar yapmaktır-**Robbins**

Prof. Dr. İbrahim Arslanoğlu

1949 yılında Denizli'nin Çal İlçesi Hançalar Kasabası'nda doğdu. İlkokulu Hançalar'da, Orta ve Liseyi Isparta'da (Şehit A. İhsan Kalmaz Lisesi'ni) bitirdi. 1976 yılında Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Felsefe Bölümünden mezun oldu.

1976-1980 yılları arasında Ordu-Perşembe Öğretmen Lisesi ve Eğitim Enstitüsü'nde öğretmenlik yaptı. 1980-1981 yılları arasında Deniz Kuvvetlerine bağlı Ereğli Karadeniz Bölge Komutanlığı'nda yedek subay olarak askerlik görevini tamamladı. 1981-1982 yılları arasında Ordu İmam-Hatip Lisesinde Felsefe Öğretmenliği yaptı.

1983-1989 yılları arasında Konya S.Ü. Eğitim Fakültesi'nde öğretim görevlisi olarak çalıştı. 1985'te Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde "Ahilik ve Eğitimi" adlı tezle yüksek lisans derecesi aldı, 1988 yılında "Türk Toplumunun Sosyal-Kültürel Bütünleşmesi" adlı tezi ile de doktor oldu.

1989 yılında G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi'ne bağlı Kırşehir Eğitim Yüksekokulu'na Yrd. Doç. ve Müdür olarak atandı. 1992 yılında Gazi Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Bölümünde yardımcı doçent olarak göreve başladı. 1996 yılında doçent oldu. 1998 yılında Felsefe Grubu Eğitimi Anabilim Dalı Doçent kadrosuna ve Anabilim Dalı Başkanlığına atandı. 2002 yılında Prof. oldu. 2007-2010 yılları arasında Gazi Eğitim Fakültesi Ortaöğretim Sosyal Alanlar Bölümü Başkanlığı yaptı.

Türk Eğitim Sistemi(1997), Yazarı Belli Olmayan Bir Fütüvvetname (Kültür Bakanlığı,1997), Kastamonu Öğretmen Okulları (M.E.B.,1998), Genel Sosyoloji (2012), Eğitim Felsefesi (2012) adlı telif eserleri yanında sosyoloji, felsefe, eğitim ve Çubuk Yöresi Aleviliği ile ilgili makaleleri yayımlanmıştır.

ÖN SÖZ

Kitap, başta Felsefe Grubu Eğitimi Anabilim Dalı olmak üzere Eğitim Fakültelerinin birçok bölümünde ve çeşitli fakültelerde okutulan **İnsan İlişkileri ve İletişim** dersleri için yazıldı. Amaç, öğrencilere teorik bilgiler vermek yanında iletişimde karşılaşılabilecekleri sorunları nasıl çözebilecekleri, nasıl başarılı ve mutlu bir insan olabilecekleri konusunda da onlara rehberlik etmektir.

Örneğin bir birey, nitelikli bir eğitim alarak **çok paraya, büyük unvan ve yüksek makamlara** sahip oldu. Fakat yaşamını mutsuz bir şekilde ve acılar içinde kıvrınarak geçirdi, sonunda kanserden öldü. Bu durum, birey için bir başarı mıdır ve bu kişiye verilen eğitim, gerçekten görevini yerine getirmiş midir? Bu sorunun cevabı, kuşkusuz hayırdır. O halde eğitim, gençlere sadece başarılı olup çok para kazanmayı değil aynı zamanda sağlıklı ve mutlu yaşamayı da öğretmelidir. İşte bu kitabın öteki kitaplardan farkı, bunları da öğrencilere öğretmeyi hedeflemiş olmasıdır.

Ayrıca son yıllarda boşanmaların arttığı gözlenmektedir. Onun için bu kitapta, mutlu ailenin nasıl kurulup sürdürülebileceği konusu ile hem eş hemde anne-baba ve çocuk ilişkilerine öteki konulardan daha geniş yer verilmiştir. Bu sebeple gerek öğrencilerin ve gerekse kitabı okuyan yetişkinlerin, özel yaşamlarında bundan yararlanacakları kuşkusuzdur.

İnsan ilişkileri, iletişim, insani gelişim, kaliteli hayat yaşamak, mutluluk birbiriyle örtüşen konulardır. Başlangıçta kitap, ekonomik bağımsızlığını kazanmış yetişkinler için tasarlanmıştı. Fakat daha sonra öğretmen adaylarının ve onların meslek hayatlarında hitap edecekleri gençlerin de bu konuları öğrenmelerinin yararlı olacağı düşünülerek ders kitabı olarak yazılmasına öncelik verildi ve böylece öteki kitabın kaleme alınması ertelenmiş oldu.

İnsan ilişkileri ve iletişim dersinin teorik temelleri, **psikoloji, sosyoloji, sosyal psikolojisi, eğitim ve sosyal antropoloji** bilimlerine dayanmaktadır. Yazar, 1976'da A.Ü. Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Felsefe Bölümünden mezun oldu. Bu bölüm, 1980'li yıllara kadar **felsefe, sosyoloji, psikoloji ve pedagoji** kürsülerini(bugünkü adıyla anabilim dalları) içine alıyordu.

Yine yazar, 1976-1980 yılları arasında Ordu-Perşembe Öğretmen Lisesi'nde felsefe öğretmenliği yaparak **felsefe, sosyoloji, psikoloji** derslerine girdi. 1983-1989 yılları arasında Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde öğretim görevlisi iken diğer derslerin yanında **Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi, Rehberlik** dersleri ile birlikte Tıp Fakültesi'nde 2 yıl **Psikoloji** dersi okuttu. Ayrıca verdiği **Eğitim Teknolojisi** Dersinin içeriğinde **İletişim** konusu da vardı.

Ayrıca yazar, 1985 yılında Ankara Üniversitesi'nde, Eğitimin Sosyal, Tarihi ve Felsefi Temelleri alanında doktora yaparken ilgi duyduğu için "**Psikolojik Danışma Kuramları**"nı seçmeli ders olarak aldı. Yine G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi, Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalında **Sosyal Psikoloji** ve Felsefe Grubu Eğitimi Anabilim Dalında **Sağlıklı İnsan İlişkileri** derslerini verdi. Kitap yazılırken bu ders notlarından büyük ölçüde yararlanılmıştır.

İnsan İlişkileri ve **İletişim** adlı kitaplar, daha çok **İletişim Fakülteleri** ile Eğitim Fakültelerinin **Psikolojik Danışma** ve **Rehberlik Anabilim Dalı** öğretim üyeleri tarafından yazıldığı için bu akademisyenlerin kendi alanlarının bakış açılarını yansıtmaları doğaldır.

Yazar Gazi Eğitim Fakültesinin **Felsefe Grubu Eğitimi Anabilim Dalı** Öğretim Üyesidir. Bu anabilim dalı, **felsefe, sosyoloji** ve **psikoloji** bilim dallarını içine almakta ve bu alanlarda liselere öğretmen yetiştirmektedir. Bu sebeple yazarın bakış açısının diğer yazarlarla aynı olması beklenemez. Kısacası bu tür kitapların, farklı alanlardaki bilim adamları tarafından yazılması bilime zenginlik katabilir.

Fakat iletişim fakültesi öğretim üyelerinin yazdığı bir kitapta, **Etkili İletişim** başlığı altında **eğitim-öğretim, öğrenme** konuları ile **Çatışma Bölümünde strese** yer verilirken Eğitim Fakültesi Rehberlik Anabilim Dalı öğretim üyelerinin yazdığı iki kitapta bu konular yer almamaktadır. Halbuki eğitim fakültesi öğretim üyelerinin kitaplarında bu konuları ele almaları beklenmez mi? Buna karşılık iletişimcilerin yazdığı kitaplarda, **beden dili, duygular** ve **aile ilişkileri** konuları yoktur. Yazara göre bu tür kitaplarda, bu konuların mutlaka yer alması gerekir. İşte elinizdeki kitap, bütün bu eksiklikleri tamamlamaya çalışmıştır.

Yine bu kitapta, öteki kitaplarda yer almayan, **gençlere alternatif iş önerileri** ve **nasıl sağlıklı yaşanabilir?** Başlıklı iki konu, ekler kısmına konulmuştur. Yazar, bunların öğrenciler için ders içeriğinden daha önemli olduğunu düşünmektedir. Çünkü üniversiteyi bitiren pek çok genç, kendi alanları ile ilgili iş bulamamaktadır. Öte yandan işi olanların bir kısmı ise bedensel ve ruhsal sağlıklarını koruyamamaktadırlar. Onun için gençlerin, bu konularda bilgilendirilmeleri bir zorunluluktur. Bu sebeple dersi veren öğretim elemanlarının, ilk derste, bir öğrenciye, bu konuları yüksek sesle okutmaları tavsiye olunur.

Sosyal bilimlerin konuları her ne kadar öğrencilerin dikkatini çekse bile yine de bu konularda yazılan pek çok kitap sıkıcıdır. Yazar, kitabının ilgi çekici olduğunu düşünmekle birlikte bu ilgiyi daha da artırabilmek için çoğu konuya ait **özlü sözler** ile birlikte **okuma parçalarına** da yer vermiştir. Kitabın, öteki kitaplardan en önemli farklarından biri de budur. Her dersin başlangıcında bu sözlerin ve okuma parçalarının bir öğrenciye yüksek sesle okutulması öğrencilerin eğitilmeleri ve düşünmeye yöneltmesi açısından çok yararlı olur.

Kitapta hangi konulara yer verileceğine, bu dersleri veren anabilim dalımız öğretim görevlileri Dr. M. Ali Dombaycı ve Ekrem Ziya Duman ile yazarın yaptığı tartışmalardan sonra karar verilmiştir. Bu sebeple her iki arkadaşa ayrı ayrı teşekkür ederim. Öte yandan kitabın bilgisayarda yazılması ve çıktıların okunup düzeltilmesinde yardımcı olan Araştırma Görevlisi Hürrem Sünney Yıldız, eşim Canan Arslanoğlu ve kızım Zülüf Arslanoğlu'na da teşekkür etmek isterim. Ayrıca kitabın basımını üstlenen Pegem ailesine ve Yayın-Proje Yönetmeni Selcan Arslan'a teşekkür ederim.

Prof. Dr. İbrahim Arslanoğlu

İÇİNDEKİLER

Ön Söz.....	vii
İçindekiler.....	ix

GİRİŞ

İnsan İlişkileri	1
İnsanın Ortak Özellikleri	4
İnsan İlişkilerinde Dinlerin Rolü	7
İnsan İlişkilerinde Yaşanan Bazı Sorunlar	9
Kendini Gerçekleştirme ve Mutluluk	10
Okuma Parçası	
Kendini Gerçekleştiren İnsanın Özellikleri	13

1. BÖLÜM

İLETİŞİMİN TEMEL KAVRAMLARI

Dil ve Kültür.....	17
İletişim Süreci	20
İletişimin Tanımı.....	20
İletişimin Öğeleri	20
Öğrenme ve İletişim	21
İletişimin Amaçları	22
Konuşma.....	22
Konuşmada Dikkat Edilecek Hususlar	24
Dinleme	25
Dinlemenin On Kuralı.....	26
Olumsuz İletişim.....	28
Olumlu İletişim	28
Kitle İletişim Araçları.....	29
Özlü Sözler	30
Okuma Parçası	
Dünyaya Bir Daha Gelecek Olsam.....	31

2. BÖLÜM ETKİLİ İLETİŞİM

Temel Kavramlar	33
Eğitim	33
Eğitim Evrensel mi Yoksa Milli midir?	34
Dil-Kültür ve Eğitim İlişkisi	35
Eğitimde Belli Başlı Sorunlar	35
Geleceğin Eğitimi Nasıl Olmalıdır?	42
Nasıl Bir İnsan Yetiştirmeliyiz?	43
Etkili İletişimin Temelleri	45
Öğrenme	45
Okullarda Öğrencilere Neleri Öğretmeliyiz?	47
Algı ve Öğrenme ilişkisi	48
Sinir Dili Programı(NLP)	48
Öğrenme ve İletişim	49
Etkili İletişimin Planlanması	50
Öğretim Süreci	50
Öğretim Sürecini Oluşturan Temel Unsurlar	50
Eğitimin Amaçları	51
Etkili İletişimin Öğeleri	52
Kaynak	52
Mesaj	53
Alıcı	53
Kod	53
Geri Bildirim	53
İletişim Kanalı	53
İletişim Ortamı	53
Eğitici Sözler	53
Okuma Parçaları	
Abraham Lincoln'ün Oğlunun Öğretmenine Mektubu	55
Umut Dalgası Oluşturmak	56

3. BÖLÜM

SÖZSÜZ İLETİŞİM VE BEDEN DİLİ

Yüz İfadesi	59
Gözler.....	60
Kaşların Hareketi.....	60
Duruşlar, Jestler ve Mimikler.....	61
Dokunma.....	63
Giyiniş Biçimi	64
Kişisel Alan.....	64
Okuma Parçası	
Bir Başkası Başardıysa	66

4. BÖLÜM

İLETİŞİMDE ÇATIŞMA VE STRES YÖNETİMİ

Çatışma Nedir?	69
Çatışma Süreci Dört Adımda Gelişir.....	70
Çatışma Sürecindeki Davranış Biçimleri	71
Çatışmada Problem Çözme	71
Stres ve Stresle Başa Çıkma Yolları.....	72
Belli Başlı Stres Nedenleri	73
Stres İşaretleri	74
A Tipi Davranış Özellikleri.....	75
B Tipi Kişilik.....	76
Stres Kimlerin Sağlığını Tehdit Etmektedir?	76
Stresle Başa Çıkma	76
Uykunun Strese Etkisi.....	77
Stresle Başa Çıkmak İçin Beş Adım	78
Stresin Karşı Görüş Yöntemiyle Kontrolü.....	79
Streste Gevşemeyi Sağlayacak Pratik Bazı Yöntemler	79
Tükenme Nedir?	80
Tükenme Belirtileri	81

5. BÖLÜM

İLETİŞİMDE DUYGULAR VE DUYGUSAL ZEKA

Giriş.....	83
Duygu Çeşitleri.....	85
Anthony Robbins'e Göre Duygu Çeşitleri.....	87
Haz Veren Duygular.....	89
Mutluluk.....	89
Sevgi.....	94
Gülme.....	98
Acı Veren Duygular.....	98
Öfke.....	99
Korku.....	103
Duyguların Kontrolü.....	104
Duygusal Zeka.....	108
Özlü Sözler.....	110
Okuma Parçaları	
Sevgi Kaşıkları.....	112
Gülümseme.....	113

6. BÖLÜM

SAĞLIKLI AİLE İLİŞKİLERİ VE İLETİŞİM

Ailenin İşlevleri ve Aile Tipleri.....	115
Aile.....	116
Eş Edinme Yolları.....	116
Evlenme Biçimleri.....	116
Tek Eşlilik.....	117
Çok Eşlilik.....	117
Aile Tipleri.....	119
Eşlerarası İlişki ve İletişim.....	120
Kadın ve Erkek Psikolojisi.....	123
Eş Seçimi.....	126
Eş Seçiminde Aranması Gereken Özellikler.....	128
1. Sosyo-ekonomik Durum.....	128
2. Eğitim ve Kültür Düzeyinde Uyum.....	128
3. Din ve Kültürde Uyum.....	129
4. Yaşta Uyum.....	130
5. Uzak Nesillerin Birbirleri ile Evlenmesi.....	130
Eşler birbirleri ile Nasıl İyi Geçinebilirler.....	131

Evlilikte Mutluluğu Sağlayan Faktörler	135
Mutlu Bir Evlilikte Eşler Arasında Olması Beklenen Benzerlikler	135
1. Mutlu Evlilikte Aşk ve Sevginin Önemi.....	136
2. Pozitif Düşüncenin Mutluluğa Etkisi	140
3. Değerler ve Kuralların Mutluluğa Etkisi.....	140
4. Ekonomik Sorunların Mutluluğa Etkisi.....	142
5. Cinsel Yaşamın Mutluluğa Etkisi	144
6. Yerinde Konuşma ve Susmanın Mutluluğa Etkisi	144
7. Aşk Stratejisinin Mutluluğa Etkisi	145
Evlilik Hayatında Mutluluk İçin Kurallar.....	145
Ana-Baba Tutumları	148
1. Otoriter Tutum.....	148
2. Demokratik Tutum	148
3. Gevşek Tutum	148
4. Dengesiz ve Kararsız Tutum	149
5. Koruyucu Tutum.....	149
6. Boşveren tutum	149
Anne-Baba ve Çocuk İlişkilerinde Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar	150
Kardeşlerarası İlişkiler	151
Özlü Sözler	152
Okuma Parçaları	
Mutlu Aile Örnekleri	153
Mary ve İgor.....	153
Eski İngiliz Başbakanı Disraeli ve Eşi.....	154
Mutsuz Aile Örnekleri	154
Napolyon ve Karısı Teba Kontesi Marie Eugenie.....	154
Tolstoy ve Karısı	154
Abraham Lincoln ve Karısı Mary Todd	155
Ekler	
Gençlere Alternatif İş Önerileri.....	156
Sağlıklı Olabilmek İçin Nasıl Yaşamalıyız?	159
Özgün Bir Sabah Kahvaltısı	160
Kaynaklar.....	163

GİRİŞ

İnsanlar konuşa konuşa, hayvanlar koklaşa koklaşa anlaşılır.

Türk Atasözü

Hatanı söyleyene teşekkür et.

Sokrates

Bütün dinlerin amacı doğru insanı ortaya çıkarmaktır.

Soru sormak, bilimin yarısıdır.

Hz. Muhammed

İNSAN İLİŞKİLERİ

İnsan, sosyal bir varlık olduğu için ister istemez bir toplum içinde yaşamak ve diğer insanlarla iletişim kurmak zorundadır. İnsan ilişkilerini, iki şekilde ele alabiliriz. Birincisi, bir insanla bir insanın ilişkileri, fertle grubun, grupla grupların, kurumlarla kurumların ve uluslarla ulusların ilişkileri.

İkincisi ise bir araya gelen insanlar, ya dostça ilişkiler kurarak, uyum içinde, işbirliği yaparlar ya da birbirleriyle zıtlaşarak mücadele ederler. Örneğin aynı veya farklı cinsten iki kişi, arkadaş olabilir veya iki karşıt cins, birbirleriyle anlaşarak evlenebilir. Ya da anlaşmazlığa düşer, kavga edebilir, gruplar birbirleriyle çatışabilir veya milletler birbirleriyle savaşabilirler.

Ayrıca toplumsal hayat, bir tiyatro sahnesine benzediği için her insana bir takım roller yüklenmekte ve bunların yerine getirilmesi beklenmektedir. Örneğin sosyal aktörler, analık-babalık, oğulluk-kızlık, gelinlik-damatlık, amirlik-memurluk v.b. rolleri oynamak zorunda oldukları için zaman zaman rol çatışmaları da yaşanmaktadır.

Her bilim, bir takım teorik temellere dayanır. Bu sebeple İnsan ilişkileri; **psikoloji, sosyoloji, sosyal psikoloji** ve **sosyal antropoloji** bilimlerinin sonuçlarının, insan yaşamına uygulanmasıdır. Bu bilimlerin ortak konusu ise **insan** ve **toplumdur**.

Sheldon'a göre insan; **beden, beyin, duygu** ve **irade** olmak üzere dört bölümden oluşur. İnsan, **yeteneklerini, kendine güven duygusunu, dayanma gücünü** ve **hareket yeteneğini** geliştirmelidir (Casson, 1975).

Prof. Casson(2005), **insanları** altı sınıfa ayırır:

1. Başkalarının çalışmasına muhtaç olanlar
2. Kendileri için çalışanlar
3. Kendileri ve aileleri için çalışanlar
4. Kendileri, aileleri ve işleri için çalışanlar
5. Kendileri, aileleri, işleri ve uzmanlık alanları için çalışanlar
6. Tehlike anında vatanları için çalışanlar

Columbia Üniversitesi Rektörü Nicholas Murrey Butler, öğrencilere yaptığı konuşmada şunları söylemiştir(Alıcı, 2004): Dünyada **üç grup insan** vardır

1. Bir şeyi ortaya atan ve yapan küçük, seçkin bir grup
2. Bunların yapılmasını seyreden büyük bir grup
3. Dünyada ve çevresinde ne olup bittiğinden haberi olmayan sayısız kalabalıklar

İşte! Birçok ülkede, çoğunluğu teşkil eden bu cahil kalabalıklar yüzünden, gerçek anlamda demokrasinin sağlıklı şekilde kurulup yaşatılabilmesi mümkün olamamaktadır.

Psikiyatri Uzmanı Prof. Dr. M. Kerem Doksat, A.B.D. ve Türkiye'deki gençliği şöyle değerlendirmiştir: " A.B.D., halkını cahil bırakarak varlığını sürdürebilir. Oradaki genel lise mezunları, ancak imzalarını atar ve doğru dürüst okuma-yazma dahi bilmezler. Buna karşılık nüfusun % 10'nu, muazzam bir eğitim-öğretimden geçerek çok iyi yetişirler. Bu durumda çoğunluğu cahil ama para harcama ihtiyacı içindeki gençliğe narsizm, ben-merkezilik pompalanır(Oksay, 24.5.2013).

Türkiye'de ise son 20 yılda ortaya çıkan elitimiz, Özalcılığa itilmiştir. Yani sonradan görme, tefekkürden(akıl yürütme) yoksun, marka merakı içinde boğulmuş, edebiyattan, müzikten, tarihten ve genel kültürden uzak, kısacası cüzdani şişkin fakat kafası boş ve pek de pişkin bir gençlik. Bunların artması, gruplar arasındaki ötekileştirmeyi, hasedi, düşmanlığı körüklenmekten başka hiçbir işe yaramaz(Oksay, 24.5.2013).

Amerikan bağımsızlık bildirgesini yazan Thomas Jaferson şu ifadelere yer vermiştir: "...İnsanlar eşittir. İnsanları yaratan Tanrı, onlara bir takım değişmez haklar vermiştir. Bu haklar arasında **kişinin yaşama hakkı, özgürlük hakkı ve mutluluğunu gerçekleştirme hakkı** vardır. Hükümetler, bu hakları korumak için kurulurlar ve güçlerini adaetli olarak hükmettikleri halklarından alırlar"

Thomas Jaferson'un düşünceleri, çok doğru ve bugün için de geçerlidir. Fakat dünya ekonomisinin % 70'ini elinde bulunduran küresel sermaye, dünyadaki madenlerin, petrolün, doğalgazın büyük bir kısmına hükmettikten başka, sahip

olduğu para ve medya gücü vasıtasıyla hükümetleri, siyasal partileri, sivil toplum kuruluşlarını denetim altında bulunduruyorsa o zaman gerçek demokrasi nasıl kurulup yaşatılabilecektir?

Ayrıca küresel şirketler, 1980’li yıllara kadar **mal** ve **hizmet üretirken** bu tarihlerden sonra gerçek üretimle hiçbir ilişkisi bulunmayan **faiz**, **döviz** ve **borsaya** dayanan üç kağıt ekonomisine yönelmişlerdir. Bunun sonunda bütün dünya halkları fakirleşirken bu şirketler, servetlerine servet katmaktadırlar. Nitekim bu şirket sahiplerinin serveti, 1970-2006 arasında % 240 kat artmıştır(Uras, 2011).

Ayrıca gelişmekte olan ülkelerde demokrasiyi sadece sandığa oy atma şeklinde uygulatmaktadırlar. Üstelik seçimde kendi hazırladıkları bilgisayar programlarını kullanarak halk iradesi üzerine ipotek koymaktadırlar. Bundan başka vatandaşlar, seçimden sonra işbaşına gelen hükümetlerin icraatlarından hesap soramamaktadırlar. Yine bunların talepleri doğrultusunda işçi kesimindeki sendikasılaşma, çoğu ülkede her geçen gün artmaktadır. Bu koşullarda pek çok ülkede, gerçek demokrasinin olduğu ve halkların seçtikleri iktidarların, ülkeleri yönettikleri söylenebilir mi?

Oysa A.B.D’li tarihçi Francis Fukuyama, **Politik Düzenin Başlangıcı** adlı kitabında demokrasiyi, **devlet**, **yasaların egemenliği** ve **hesap veren hükümet** olarak tanımlar.

Bir ülkenin gerçek demokrasi ile idare edilebilmesi için gerekli olan ekonomik ve sosyal koşullar şunlardır(Kışlalı, 1994):

1. Ülkede bireylerin yeme içme ve barınma gibi zorunlu ihtiyaçlarını karşılayabileceği ekonomik gelişme düzeyi
2. Ekonomide emek-sermaye(işçi-işveren) dengesi
3. Toplumsal sınıflar arasında çok büyük gelir farklılıklarının olmaması
4. Milli bütünlüğün sağlanmış olması
5. Hiçbir toplumsal sınıfın diğerleri üzerinde kesin bir üstünlüğünün olmaması
6. Toplumsal sınıflar arasında geçiş akışkanlığının yüksek olması
7. Toplumda çoğunluğun kitle iletişim araçlarındaki haberlerden hangisinin doğru hangisinin yanlış olduğunu ayırt edebilecek eğitim düzeyinde olması
8. Toplumdaki bireylerin eşitlik ve özgürlüğü, uzlaşmaya dayalı bir değerler sistemi ve milli kültürü benimsemiş olmaları.

Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü(OECD)'ne göre, dünya ülkeleri arasında gelir dağılımının en bozuk olduğu üç ülke sırasıyla **Meksika, Türkiye** ve **A.B.D.**(Doster, 2008)'dir. Buna göre Türkiye, dünyada gelir dağılımının en bozuk olduğu ikinci ülkedir. Bunun için toplumun bir kesimi İsviçre, diğer bir kesimi ise Bangladeş düzeyinde yaşamaktadır. Bu durum, Türkiye'nin gerçek anlamda demokratik bir ülke olmasını büyük ölçüde engellemektedir. Çünkü Türkiye'de yaklaşık 7 milyon kişi, geçimini ancak devletten aldığı yardımla sağlayabilmektedir. Bunların seçimde kendi özgür iradeleri ile oy kullandıkları söylenebilir mi? Oysa eski Alman başbakanlarından Helmut Schmidt, ekonomide başarılı olmadan, demokrasinin ayakta kalamayacağını söylemiştir(Kepenek, 2008).

Öte yandan 12 Eylül 1980 Darbesi'nin çıkardığı **Partiler** ve **Seçim Kanunları** yürürlükte olduğu için 1983'ten beri yapılan bütün seçimlerde milletvekilliğine kimin aday olacağını parti genel başkanları belirlemektedirler. Halbuki daha önce milletvekili adaylarının büyük çoğunluğunu, parti delegeleri seçiyordu. Seçimden sonra yürütmeyi de yani Bakanları seçimi kazanan partinin genel başkanı atamaktadır. Böylece gerçek bir demokraside birbirinden kesinlikle bağımsız olması gereken **yasama** ile **yürütme** birbirinin içine girerek birleşmiştir. Ayrıca 12 Eylül 2010 tarihinde yapılan referandumla yargı da tamamen hükümetin kontrolüne geçmiştir. Sonuçta **yasama**, **yürüme** ve **yargı** Başbakanda toplanmıştır. Oysa gerçek bir demokrasi de bu üç erkin birbirinden tamamen bağımsız olması gerekir.

İnsanların Ortak Özellikleri

Her insan biriciktir ve diğer insanlarda bulunmayan nitelik ve yeteneklere sahiptir. Bununla birlikte yine de insanların bazı ortak özellikleri bulunmaktadır.

1. İnsan Soru Soran, Araştıran Bir Varlıktır.

Soru sorma, insanın doğasında vardır. Nitekim küçük çocukların yetişkinlere bıktırıcı sorular sorduklarını görürüz. Fakat baskıcı bir toplumda bir süre sonra bu özellik, nerede ise yok olur. Çünkü soru sormak, yetişkinlerin ve yöneticilerin bazı açıklarını ortaya çıkaracağından onları rahatsız eder. Onun için üniversitelerde bile soru soran ve eleştiren öğretim üyeleri tehlikeli görülebilir. Oysa her işi, daha doğru ve kaliteli yapabilmek için mutlaka başkalarının **bilgi**, **görgü** ve **deneyimlerinden** yararlanmak gerekir. Soru sorulmazsa bunlardan faydalanılamaz.

Toplumsal hayatımızda dini de, körü körüne inanmak ve itaat etmek tarzında anlıyoruz. Ayrıca Yahudi ve Hıristiyan dinlerine bakılarak “dinlerde sorgulama yoktur” diye bir genelleme yapılır, bu doğru değildir. Oysa Hz. Muhammed “Soru sormak bilimin yarısıdır; bir işi yaparken başkalarına danışınız” demiştir.

Bilimsel araştırmalar bir problemle başlar ve bilimsel süreç ise bunun çözülmesi ile son bulur. Problem, soru sormak demektir. Bu sebeple ocuk ve gençlere, karşılaştıkları zorluklara, çözülmesi gereken bir sorun olarak bakmalarını gretmeliyiz. Çünkü Türkiye'nin gelişmiş ve kalkınmış bir toplum olabilmesi, bilimsel araştırmaların sayı ve kalitece artmasına bağlıdır.

Bilimin ve teknolojinin gelişmesi için **eleştiriye** yer vermek gerekir. Prof. Casson(2005), "Eleştiri; zayıf kişilerin, güçlülere ödedikleri bir vergidir", demiştir. Nitekim zekanın tanımlarından birisi de " kişinin kendi kendisini eleştirebilmesidir." Oysa Türkiye'de insanların büyük bir kısmı eleştirden rahatsız olmaktadır. Halbuki bilim, bir anlamda eleştiri demektir. Örneğin doktora ve doçentlik sınavlarında adayın yaptığı çalışmalar, 5 jüri yesi tarafından eleştiriye tabi tutulur.

2. İnsan Hata Yapan Bir Varlıktır.

Bazı insanlar, kendi düşünce ve bilgilerinin doğruluğundan şüphe etmedikleri için hata yaptıklarını kabul etmezler. Bu tip insanların değişme şansı son derece zayıftır. Hatta bunlar arasında hiç değişmedikleri için övünenler bile vardır. Böyle insanlarla sağlıklı bir ilişkinin veya sağlıklı bir ailenin kurulabilmesi ne kadar mümkündür?

Oysa her insan hata yapabilir, asıl olan bundan ders almak ve bir daha tekrarlamamaktır. Sokrates "hatanı söyleyene teşekkür et" demiştir. Eğer eksik ve kusurlu olduğumuzu ve hatalar yapabileceğimizi kabul edersek kendimizi değiştirip geliştirebiliriz. Aksi halde olduğumuz yerde kalırız.

İnsan, deyim yerindeyse, melekle şeytan arasında bir yerde bulunur. Yani iyilik ve kötülük potansiyellerini birlikte taşır. Nitekim Alman şairi Lessing, "Erdemlerimizin arkasında ne kadar çok günahlarımız vardır" demiştir. Bu söze şu da ilave edilebilir: "Gnahlarımızın arkasında ne kadar çok erdemlerimiz vardır"(Foerster, 1954).

3. İnsan Glen, Eğlenen ve Neşelenen Bir Canlıdır.

İçimizdeki çocuğu öldürmemek gerekir. Kişi, sürekli ciddi işlerle uğraşır; gülmeye, eğlenmeye ve oynamaya vakit ayırmazsa ruh sağlığı bozulabilir. İnsan, ancak **resim, müzik** ve **spor yaparak, yazı yazarak, tiyatroya giderek, oyun oynayarak** boşalabilir. Nitekim Prof. Dr. Zafer Gençaydın, 8 Nisan 2013 tarihinde CKM'de yaptığı konuşmada "Sanat özgürlüktür ve içimizdeki deliyi serbest bırakmaktır" demiştir. Ayrıca her insanın, ruh sağlığı düzgün yetişkin bir birey olabilmesi için çocukluğunda mutlaka oyun oynaması gerekir.

Türk eğitim sisteminde çocuklar, ilkokuldan itibaren, adeta, birer yarıs atı haline getirilerek oyundan ve eğlenceden mahrum bırakılmakta ve böylece ruh sağlıkları bozulmaktadır. Ayrıca ilkokulda çocukların ruhsal gelişimlerini sağlayacak **resim, müzik, beden eğitimi** derslerine gereken önem verilmez. Hatta bu derslerde öğrencilere matematik problemleri zdren öğretmenler bile vardır.

4. İnsan Vizyon Sahibi Olabilmelidir.

İncil’de, “Vizyonun olmadığı yerde insanlar ölür” anlamında bir ayet vardır. Bazı insanların gelecekle ilgili istek ve beklentileri yoktur. Hangi yaşta olursa olsun, bu tip insanlar ruhsal yönden yaşlanmışlardır. Oysa hayalleri ve gelecekle ilgili ümitleri olan insanlar, biyolojik olarak yaşlansalar da psikolojik olarak daima genç kalırlar.

Prof. Dr. Mümtaz Turhan(1980)’a göre, gerçek bilim adamının kafasında bir takım araştırma projeleri ve yerine bilim adamı yetiştirme düşünceleri bulunur. Oysa yapacak bir işi olmayan birey, “benim halim ne olacak?” diye düşünmeye başlarsa kendi mezarını kendisi kazar. Bu sebeple sürekli bir işle meşgul olan ve bütün dikkatini ona veren bireylerle bilim adamı ve filozofların kendilerini düşünmeye ve üzölmeye zamanları kalmaz ve böylece sağlıklı, genç ve dinç kalabilirler.

5. İnsanın Yetenekleri Sınırsızdır.

Her insanda diğer insanlarda bulunmayan muazzam bir yetenek vardır. Eğitimin amacı, bunu ortaya çıkararak en üst sınıra ulaştırmaktır. Bu başarılabilirse her bireyden bütün insanlık faydalanabilir. Nitekim Edison, “Hepimiz yapabileceğimiz her şeyi yapsaydık, şaşkınlıktan aklımız başımızdan giderdi” demiştir.

Çünkü insanın sinir sistemi, bireysellik ve benzersizlik örneğidir ve her insanın beyni farklıdır. Yeryüzünde beyinleri birbirlerinin aynısı olan iki insan yoktur. Bunun gibi insanların ruhsal yapıları da farklıdır. Herkes, her şeyi yapamaz fakat her insanın farklı yetenekleri vardır. Kısıtlayıcılar ortadan kalkarsa kişi, gerçek potansiyelini ortaya çıkarır(Pesesckian, 2007).

Bu konuda Amerikan yazarı Anthony Robbins, **Sınırsız Güç** adlı kitabında şu düşüncelere yer verir: “Dünyada her şeyi, yeterli inandırıcılıkla, kendinizi vererek isterseniz elde edebilirsiniz. Bazı şeylerin kazanılması fazla inanç ve enerji gerektirir. Çok çalışarak onlara da ulaşabilirsiniz. Ne isterseniz yaşam size onu verecektir. Her inanç, büyük bir güce sahiptir. Başarıya inanırsanız başarılı, başarısızlığa inanırsanız başarısız olursunuz.” İsrail Meclisi’nde şu sözün aslı olduğu söylenir: “Neyi düşünürseniz o gerçektir.”

Henry Kaiser düşünce ve sanayi üretiminde beş kural tavsiye eder(Peale, 200):

1. Kendinizi tanıyın.
2. İnançlı olun.
3. İnsanları sevin ve onlara hizmet edin.
4. Olumlu bir karakter geliştirin.
5. Hedeflerinize uygun bir plan yaparak uygulayın ve istekle çalışın.

İnsan ilişkilerinde Dinlerin Rolü

En ilkelinden en gelişmişine kadar bütün toplumlarda, insan ilişkilerini düzenleyen **hukuk, ahlak, din, örf** ve **adetler** gibi kurallar bulunmaktadır. Ayrıca dinler, insanın Tanrı ile ve insanların birbirleriyle olan ilişkilerini düzenlerler.

Dinlerin tarih boyunca kısmen başarılı olmalarının sebebi, insanlara **anlam** ve **amaç** sağlamalarıdır. Depresyondaki insan, kendisinin **anlam** ve **amaçtan** yoksun kaldığı duygusunu yaşar. Yapılan bütün işlerden zevk almak, amaçsızlığın önemli panzehiridir. Başkalarına yardım, kendine yardımdır; başkalarına yardım, bize bir **anlam** ve **amaç** verir. Belalar ve felaketler, bizi amacımızı keşfetme yoluna sokarlar(Marinoff, 2004).

Örneğin Konfüçyüs dini, “**kendine yapılmasını istemediğin şeyi başkalarına yapma**”, Hıristiyanlık “**ne ile ölçersen onunla ölçülürsün**”, der. Budizm’de ise **doğru görüş, doğru söz, doğru karar, doğru davranış** emredilmektedir. Kısacası dinlerin amacı, doğru insanı ortaya çıkarmaktır. Bunun için evrensel dinler(Yahudilik, Hıristiyanlık ve İslamiyet)de on emir söz konusudur.

On Emir :

1. Putlara tapmayın, Tanrı’ya ortak koşmayın.
2. Anaya -babaya iyilik yapın.
3. İnsan öldürmeyin.
4. Zina yapmayın.
5. Hırsızlık yapmayın.
6. Yalan söylemeyin.
7. Yetimin, öksüzün hakkını yemeyin.
8. Rüşvet almayın.
9. Ölçüyü doğru tartın.
10. Tanrı’nın yolu dosdoğru yoldur, başka yollara sapmayın.

Bu on emre uyan kişi, ahlaklı ve doğru bir insan olabilir. Fakat evrensel dinlere mensup toplumlarda, kutsal kitapların dışında sahte bir din yaratılarak insanların buna uydukları görülmektedir. Örneğin Hz İsa “ Birisi bir yanağına tokat atarsa öteki yanağını da çevir oraya da atsın” der. Yine Hıristiyanlıkta “ Sadece komşunu değil düşmanını da seveceksin”, emri bulunmaktadır.

Bugün Hıristiyan toplumları, bu emirlerin aksi bir tutum ve davranış içindedirler. Nitekim petrole el koymak amacıyla fakat demokrasi götürüyorum diyerek 2003 yılında Irak’ı işgal eden A.B.D., bir milyondan fazla insanın

öldürülmesine, binlerce kadına tacavüz edilmesine ve yüzbinlerce çocuğun öksüz kalmasına sebep olmuştur. Öte yandan Arap Baharı adıyla, Fas'tan Mısır'a kadar Arap ülkelerinde Batı tarafından başlatılan sözde demokrasi hareketi, bu ülkelerde barış yerine çatışmayı getirmiştir.

Bu kez iki yıl önce Suriye'ye sözde demokrasi götürmeye niyetlenen Batı, Esad'ın diktatör olduğunu yeni fark etmiştir. Oysa müdahalenin yakın tarihte başlatılmasının asıl nedeni, Büyük Ortadoğu Projesinin uygulamaya konulmasıdır. Bu projenin ilanı için olmalı ki, A.B.D. eski Başkan Danışmanı Condalize Rice, 2006 yılında Fas'tan Çin'e uzanan 24 ülkenin sınırlarını değiştireceklerini söylemişti.

Batı'nın, İslam dünyası ve Doğu toplumları için uyguladığı vahşet ve talanı, İngiliz Prof. Herbert N. Casson(2005), yıllarca önce şöyle dile getirmiştir: “İnsanlığını yitirmiş bir insanlık, zalimce sömürüyor, bilinçsizce üretiyor, insanları bir makine gibi görüyor. Bu anlayışlar dünya üretim biçiminde, cehennem hayatına yol açmıştır. Bugün dünyamız daha insani, daha sevgi dolu ve daha kaliteli toplumları özlüyor.”

İslam dünyasında ise bazı İslami gruplar, cihat yapıyoruz diyerek insanları öldürmektedirler. Oysa Kur'an'da “Suçsuz bir insanı öldürmek bütün insanlığı öldürmek gibidir” mealinde bir ayet vardır. Bu cinayetlerin nedeni, cehalet değilse sömürgeciler adına ülkesine ve inancına ihanetten başka ne olabilir?

Öte yandan Müslümanlar, **Oku, çalışmak ibadettir** gibi İslam dininin emirlerine uymamaktadırlar. Çünkü Müslüman milletler, dünyanın en az okuyan ve en az çalışan ve üreten toplumlarıdır. Çünkü Konya kadar toprağı olan Hollanda'nın sadece tarım ürünleri ihracatı, nerede ise Türkiye'nin bütün ihracatına denktir.

Nitekim İslam ülkeleri, dünya nüfusunun % 22'sini oluştururken dünya üretiminin sadece % 8.2'sini yapıyor. Oysa dünya petrolünün % 65'i, doğal gazın % 51'i, doğal kauçuğun % 70'i, kalayın % 52'si, hindistan cevizinin % 33'ü, baharatın % 39'u İslam ülkelerinde üretiliyor. Buna rağmen az gelişmiş 48 ülkeden 22'si, ağır borçlu 40 ülkeden 22'si, yiyecek sıkıntısı çeken 70 ülkeden 33'ü İslam ülkeleridir(Tamer, 2013).

Bir Batılının dediğı gibi, İslam ülkeleri, hazinelerin üzerinde oturan dilencilere benzemektedirler. Geri kalmalarında hep Batıyı suçlayacakları yerde biraz da kusurun kendilerinde olup olmadığını sorgulamalıydılar.

Ayrıca Acar ve Zuhul Baltaş'ların yaptığı bir araştırmaya göre Türkiye'de kişi başına 5-6 kitap düşmektedir. Ancak bu kitapların okunduğı konusunda kesin bir bulgu yoktur. Gençlerin % 90'ı kitaba para vermeye kıyamıyor. Yine % 82,5'u kendilerine kitap hediye edilmesini istemiyor. Ülkede gazete okuyanların oranı % 10.2'dir. Gençlerin % 35'i magazin, % 39'u spor, % 1,5'u ekonomi ve yalnızca % 3'ü

köşe yazılarını okumaktadır. Kitap genel ihtiyaç maddeleri arasında 235. sıradadır ve düzenli okuma oranı binde 1'dir. Türkiye, Japonya'nın 1/250 oranında kitap okumaktadır(Arslanoğlu(b), 2013).

Bilimdeki sebep-sonuç ilişkisine göre en az okuyan ve en az çalışan milletlerin geri kalmalarından daha doğal ne olabilir? Kur'an(Şura/30)da sebep-sonuç ilişkisini açıklayan " Başınıza gelenler, kendi ellerinizle yaptıklarınız yüzündendir ..." mealinde bir ayet vardır. Demek ki, Müslüman toplumların geri kalmaları, bir kader olmayıp kendilerinin hazırladığı bilimsel ve dinsel bir sonuçtur(Arslanoğlu(b), 2012).

İnsan İlişkilerinde Yaşanan Bazı Sorunlar

İnsan ilişkilerinde pek çok sorun yaşanmakla birlikte önemli görülen beşi üzerinde kısaca durulacaktır. Çünkü bunlar, insanları rahatsız edip canlarını sıkabilmektedir.

1 - İnsan ilişkilerinde öğretmen-öğrenciyi, amir-memuru, doktor-hemşire ve hastayı, karı-kocayı veya koca-karısını, şoför-yolcuyu yönlendirebilir. Bu tek taraflılık, insanları mutsuz, başarısız ve verimsiz kılar(Bilen, ?). Oysa insanlarla sağlıklı ilişkiler kurabilmek için karşılıklı saygı ve hoşgörü gerekir.

2 - İnsanlar arasındaki iletişimde yaşanan sorunlardan birisi de, insanların, genellikle herkesin kendisi gibi düşünmesini, kendisinin beğendiği şeyleri beğenmesini ve kendisi gibi inanmasını istemesidir. Bu konuda Robin Sharma(2006(a)), şunları yazar: "Herkesin sizin gibi düşündüğü, görüldüğü ve davrandığı bir dünya sıkıcı bir yere dönüşür. Oysa daha mutlu, daha huzurlu bir yaşam için, toplum zenginliğinin, farklılıklardan kaynaklandığını unutmayın. İlişkileri, toplumları ve ülkeleri güzelleştiren, ortak noktalar değil farklılıklardır. Bunları değiştirmek yerine saygı duymalıyız. Başkalarını değiştirmeden önce kendinizi değiştirin."

3 - İnsan ilişkilerinde bir diğer sorun ise insanların birbirlerine yalan söylemeleri ve birbirlerini aldatmalarıdır. Prof. Casson(1975)'a göre insan ilişkilerinde başkalarını aldatmak kadar yanlış ve budala bir siyaset olamaz. Abraham Lincoln'un dediği gibi "Bir takım insanları bir zaman için aldatabilirsiniz. Fakat bütün insanları sonsuza dek aldatamazsınız. çünkü her insanı gözetleyen çok keskin gözler vardır."

İngiliz dilinde "Dürüstlük en iyi politikadır" diye bir deyim vardır. Fakat bunun sadece İngilizler ve Batılı milletler için geçerli olduğu söylenebilir. Çünkü Batılılar, İslam dünyası ve Türklere karşı bugüne kadar dürüst davranmamışlar ve verdikleri sözleri tutmamışlardır. Örneğin Türkiye kadar A.B. standardını sahip olmayan Bulgaristan, Estonya, Letonya ve Litvanya gibi ülkeleri topluluğa aldıkları halde Türkiye'yi kabul etmemişlerdir. Türkiye'nin A.B.'ye alınmama gerekçesi

olarak da halkının Müslüman ve nüfusunun çok olması gösterilmiştir. Yine Kıbrıs'ta Annan Planına evet diyen Türk kesimini değil hayır diyen Rum kesimini A.B.'ye üye yapmışlardır. Ayrıca Annan Planına, Türkler evet derse, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ne uyguladıkları ekonomik ambargoyu kaldırırız diye söz verdikleri halde bunu yerine getirmemişlerdir.

4 - İnsanlara, aşırı dostluk ve sevgi gösterisi kuşku uyandırır. Bu konuda Edgett(1993), şunları yazmıştır: “İnsan davranışlarının derinliklerinde aşırı dostluk ve arkadaşlık gösterilerine karşı bir tepki vardır. Yıllar önce bunu teşvik için güzel sözler sarfettiğim şoförümünden öğrendim. Sanırım biraz aşırıya kaçmışım bunda vazgeçmek zorunda kaldım. Çünkü çevremdeki insanların hepsi gizli işler çevirdiğimi düşünmeye başladı.”

5 - İnsan ilişkilerinde bir başka sorun, bazı erkeklerin kadınlara cinsel birer obje olarak bakmalarıdır. Bu durum, kadınlar açısından çok rahatsız edicidir. Bunun bir eğitim ve kültür sorunu olduğu söylenebilir. Oysa erkek, kadını kendisi gibi bir insan olarak görmelidir. Nitekim İngilizcede centilmen diye bir söz vardır. Bunun anlamı, bir erkeğin karşısındaki kadına, onun kendisinden farklı bir cins olduğunu hissettirmeden bakmasıdır(Casson, 1975).

Ayrıca Tevrat, İncil ve Kur'an'da Tanrı, “İnsanı yarattığını ve ona ruhundan üflediği”ni bildirmiştir. Kutsal kitaplara inanan erkekler, kadına, Tanrı'nın ruhunu taşıyan kutsal bir varlık olarak bakabilirlerse zihinlerindeki bu yanlış düşünceyi silebilirler. Nitekim Mevlana “Yüzlerdeki güzellik Tanrı'nın yansımasıdır” demiştir.

İnsan ilişkileri, bilimle sanatın bir sentezi olmalıdır. Yani bir taraftan akla-man-tığa ve bilime uygunluk öte yandan zarafet, incelik ve güzellik içermelidir (Bilen, ?).

Kendini Gerçekleştirme ve Mutluluk

İlkçağlardan beri bütün dinler ve bazı filozoflar, insanın mutluluğu üzerinde durmuşlardır. İnsan, neden mutsuz olur? Bunun çeşitli sebepleri olabilir. Örneğin bedensel ve ruhsal hastalıklar; bireyin ailesi, dostları ve iş arkadaşları ile olan ilişkilerinin sağlıklı olmaması; fizyolojik ihtiyaçları karşılayamaması, savaş veya kavga yüzünden kişinin kendini güvende hissetmemesi v.b. şeyler mutsuzluklara yol açabilir.

Türkiye'de eğitim kurumlarında, gençlere daha çok, teorik ve işe yaramaz bilgiler veriliyor. Fakat onlara hayatta nasıl başarılı olacakları ve mutlu bir hayat sürecekları öğretilmiyor. Herbert N. Casson(1975)'a göre **başarı** ve **mutluluk** birbirinden ayrılamaz. Çünkü başarı olmazsa mutluluk, sağlam bir temele dayanamaz. Ayrıca mutluluk olmadığı takdirde başarının hiçbir anlamı yoktur.

İnsan, birçok şeyi kitaplardan okuyarak öğrenebilir fakat hayat, gerçek bir gelişim okuludur. Yaşadığımız her olay, bizim kişisel büyümemizi teşvik eder, yeter ki bundan gerekli dersleri alıp ona göre yaşayabilelim(Sharma, 2006).

Abraham Maslow insan ihtiyaçlarının beş basamak şeklinde sınıflandırmıştır:

1. Fizyolojik ihtiyaçlar(açlık, susuzluk, cinsellik)
2. Güven duymak
3. Sevmek, sevimlik
4. Saygı görmek
5. Kendini gerçekleştirmek

Bireyin kendisini gerçekleştirebilmesi için ruh sağlığının yerinde olması gerekir. Dünya Sağlık Örgütü'(WHO)ne göre ruh sağlığı, kişinin kendisiyle uyum içinde olmasıdır. Freud'e göre sevmek ve çalışmaktır(Ankay, 1998).

Kesin bir ölçü olmamakla birlikte iyi bir ruh sağlığının genel nitelikleri şunlardır: Gerçekçi bir algılama ve mücadele gücü, kendisini olduğu gibi kabul etme, güvenlik duygusu, alma ile verme arasında denge kurabilme, yanlışlarını tekrarlamama, sevgi ve saldırganlık duygularını olumlu alanlara yöneltmedir(Ankay, 1998).

Bireyin kendini gerçekleştirebilmesi ve diğer insanlarla sağlıklı ilişki ve iletişim kurabilmesi için en başta açlık gibi temel ihtiyaçlarını karşılayabilmesi gerekir. Bu ancak bir iş-güç sahibi olmakla mümkündür. İş ise ülkenin ekonomik durumu ile yakından ilgilidir.

Türkiye, sosyo-ekonomik gelişme açısından hangi seviyededir? Her ne kadar Türkiye, ekonomik büyüklük açısından dünyada 18. sırada ise de B.M. Kalkınma Programı tarafından yayımlanan "İnsani Gelişme Endeksi"ne göre 169 ülke arasında 83. sırada yer alıyor. Salt gelir esas alındığında ise ancak 59. sırada yer bulabiliyor.

Dünya Bankası, Türkiye'de gençler arasındaki işsizliğin % 18 ile dünya ortalamasının üzerinde olduğunu açıklamıştır. 2011 rakamlarına göre gençlerde işgücüne katılım oranı, % 39'dur. Bu oran lise ve dengi meslek lisesi mezunu gençlerde % 22, yükseköğrenim görmüş gençlerde ise % 30 civarındadır.

Oysa üniversite mezunlarına ya devlette ya da özel sektörde iş imkanları yaratmak gerekir. Gerçi Türkiye'de serbest piyasa ekonomisi uygulandığı için devlet, herkese iş bulmak zorunda değildir fakat en azından eğitim planlaması yapılarak hangi sektörlerde ne kadar elemana ihtiyaç bulunduğu araştırılarak o oranda eleman yetiştirilebilir. Böylece kıt kaynaklara sahip ülkemizde, hem maddi kaynaklar hem de insan kaynağımız boşuna harcanmamış olur(Arslanoğlu(b), 2012).

Aslında bir ülkenin ekonomik durumunu öğrenmek istersek onun ithalat ile ihracatına bakmak yeterlidir. Bir fikir vermesi açısından bu konuda 70 milyonluk Türkiye'yi, 16.7 milyon nüfuslu Hollanda ve 82.2 milyonluk Almanya ve 48.4 milyonluk Güney Kore ile karşılaştıralım.

Türkiye Cumhuriyeti'nin 2012 yılı ithalatı yaklaşık 250 milyar dolar, ihracatı ise yine yaklaşık 150 milyar dolar olup dış ticaret açığı, 100 milyar dolardır.

Hollanda nüfusu, 16,7 milyon; ihracatı 451 milyar dolar, ithalatı 400 milyar dolardır (Çetin, 2011). Buna göre Hollanda'nın 51 milyar dolarlık dış ticaret fazlası vardır. Görüldüğü gibi Hollanda'nın ihracatı, Türkiye'nin ihracatının 3,5 katı kadardır.

Almanya'nın nüfusu, 82,2 milyon; ihracatı 1337 milyar dolar, ithalatı 1100 milyar dolardır (Çetin; 2011). Demek ki, Almanya'nın ihracatı Türkiye'nin ihracatından yaklaşık 14 kat fazla olduğu gibi aynı zamanda 237 milyar dolar dış ticaret fazlasına sahiptir. Bu ülkelerle kıyaslandığında Türkiye'nin ne kadar az çalışıp ne kadar az ürettiği görülmektedir. Bu yapının hızla değiştirilmesi gerekmektedir.

1960'lı yıllarda Güney Kore, ekonomik gelişmişlik açısından Türkiye'nin gerisinde iken 1980'li yıllarda her iki ülkede yaratılan imalat sanayindeki katma değer ve oranları birbirine yaklaşmıştır. Fakat 1990 ve onu izleyen yıllarda aradaki fark, dramatik düzeyde Türkiye'nin aleyhine açılmıştır (Eşiyok, 19.4.2013).

Güney Kore'nin nüfusu, 48,4 milyon; ihracatı 466 milyar dolar, ithalatı 418 milyar dolardır (Çetin; 2011). Güney Kore'nin nüfusu, Türkiye'nin nüfusunun yaklaşık yarısından biraz fazla olmasına rağmen ihracatı tam 3 kat fazladır. Ayrıca Güney Kore'nin dış ticareti 48 milyar dolar fazla vermiştir.

Türkiye'nin 2002 yılında iç ve dış borç toplamı 218 milyar dolar iken (Ars-lanoğlu (b), 2012), 2012 yılında ise 750 milyar dolara ulaşmıştır (Akgüç, 2013). Böylece 2002 yılından beri Türkiye'nin toplam borçları, yaklaşık 3 kattan fazla artmıştır.

Türkiye gerek 100 milyar dolarlık dış ticaret açığını kapatmak ve gerekse bu borçlarını ödeyebilmek için başta toprak olmak üzere maddi varlıklarını satma veya yeniden borçlanma yoluna gitmektedir. Bu ekonomi-politika, Türkiye'yi iflasa sürüklediği için daha fazla sürdürülemez.

Öte yandan Türkiye, 1980'lerden sonra üretimle ilişkisi olmayan **faiz, döviz** ve **borsaya** dayanan kumarhane kapitalizmine yönelmiştir. Ayrıca özelleştirme adı altında ülkenin sadece sanayisi çökertilmekle kalmadı aynı zamanda tarımı ve hayvancılığı da bitirildi. Daha önce Türkiye, dünyada tarımda ve hayvancılıkta kendi kendisine yeten 7 ülkeden birisi iken şimdi dışarıdan tarım ürünleri ve hayvan ithal etmektedir.

Ayrıca çok uluslu şirketlerin açtıkları süpermarketlerle rekabet edemedikleri için Türkiye’de pek çok **bakkal, manav** ve **kasap** kapanmıştır. Yine özelleştirmeler sonucu Türkiye’de bankaların % 60’dan fazlası, borsanın % 70’i yabancıların eline geçti. Bu sebeple son 10 yılda yabancıların Türkiye’de kazandıkları kar, başta faiz olmak üzere 120 milyar doları buldu. Bu kar içinde faiz, 93 milyar dolardır. Doğrudan yatırımların oranı ise % 20’yi bile bulmamaktadır(Sönmez, 18.2.2013). Faiz ödemelerinden yabancılar bu kadar para kazanırken buna karşılık Türk halkı gittikçe fakirleşmektedir.

Türkiye’de kamu ekonomisi, 1980’lerden itibaren özelleştirme adı altında adım adım bitirildiği için şimdilik **öğretmen, doktor, subay** ve **polis** dışında devletin elemana ihtiyacı yoktur. Ayrıca Türkiye’de güçlü özel sektör kuruluşları da nerede ise yok denecek kadar azdır. Çünkü bunların büyük bir kısmı da yabancılara satılmıştır. Böylece Türkiye’de eğitim, sadece çok uluslu şirketlere eleman yetiştirmek durumundadır. Onlar da 1980’lerden sonra üretimi bırakarak **faiz, döviz, borsa** gibi kumarhane ekonomisine yöneldiklerinden ancak onların sahibi olduğu **borsa** ve **bankalarda** iş imkanı kalmıştır.

Türkiye enerjide de dışa bağımlıdır. Çünkü elektriği büyük ölçüde Rusya ve İrandan ithal ettiği doğalgazdan üretmektedir. Kısacası Türkiye dışarıdan tarım ürünleri ve hayvan ithal etmezse açtır. İran ve Rusya’nın doğal gazı herhangi bir nedenle kesmesi durumunda halk, kışın soğuktan donabileceği gibi zaten yetersiz olan sanayi üretimi de durarak ekonomisi felce uğrayabilir. Onun için Türkiye eğer güçlü bir ülke olmak istiyorsa tekrar tarımda kendi kendine yeterli hale gelmeli ve kapanan fabrikalarını tekrar açmalı ve bunlara yenilerini ilave etmelidir. Enerjide ise dışa bağımlılığı azaltarak **rüzgar, güneş, hidrojen** v.b. alternatif enerji kaynaklarını geliştirmelidir.

OKUMA PARÇASI

KENDİNİ GERÇEKLEŞTİREN İNSANIN ÖZELLİKLERİ

1. Hayatın her yönünü sever, şikâyet etmekle ya da olayların değişik olmasını istemekle vakit kaybetmez.
2. Bağımsızlığına çok düşkündür. Aileye güçlü bir sevgi ve bağlılık duymasına rağmen ilişkilerinde bağımsız olmaya özen gösterir.
3. Sevgi anlayışı, sevdiklerine hiçbir değeri zorla kabul ettirmeyi gerektirmez.
4. Onay aramak ihtiyacı yoktur, övgü ve ödül talep etmez.
5. Çok açık ve dürüst konuşur, çünkü vermek istediği mesajları, başkalarını memnun etmek için dikkatleri başka sözcükler arkasına gizlemez.

6. Gülmeyi ve başkalarını güldürmeyi bilir.
7. Kendini şikâyet etmeden kabullenir; fiziksel benliğini sahteliklerle gizlemez.
8. Doğal yaşamı takdir eder. Başkalarına eğlenceli gelmeyen şeylerden zevk alma yeteneği vardır. Gün batımını izlemek ya da kırlarda küçük gezinti yapmak, doğum yapan kediyi gözlemek onun için mükemmel bir şeydir. Bunlardan şükran duyar.
9. Başka insanları çok iyi anlar, asla şaşırıp şok olmaz.
10. Gereksiz kavgalara asla taraftar olmaz.
11. Hastalık hastası değildir.
12. Dürüsttür, asla yalan söylemez; olayları çarpıtmaz.
13. İnsanlar hakkında konuşmaz, insanlarla konuşur.
14. Titizlik ve düzenlilik gibi derdi yoktur; verimli yaşamaya bakar. Organizasyon nevrozundan bağımsız olduğu için yaratıcıdır.
15. Bu insanın müthiş bir enerjisi vardır. Bu enerji doğaüstü değildir, yalnızca yaşamı ve yaşamdaki aktiviteleri sevmesinin bir sonucudur.
16. Şiddetli bir merak duygusuna sahiptir; hep araştırır. Yaşamının her anını kavramak ister. Her insan, her varlık, her olay daha çok öğrenmek için bir fırsattır.
17. Başarısız olmaktan korkmaz, hatta onu sevinçle kabul eder. Bu insan kendisine zarar verecek duyguları yok etme, kendisine verdiği değeri arttıracak olanları doya doya yaşama yeteneğine sahiptir.
18. Umutlu insan, asla kendini savunma ihtiyacı duymaz. Basitçe “her şey yolunda, biz yalnızca farklıyız, anlaşmak zorunda değiliz” der. Bir tartışmayı kazanma ve karşısındakinin konumunun yanlışlığına ikna etme gereksinimi duymadan burada keser.
19. Değeri dar değildir; kendini bütün insanlığın bir parçası olarak görür; daha çok düşman öldürmekten sevinç duymaz.
20. Yaşayan kahramanları ya da putlaştırdığı insan yoktur; herkesi insan olarak görür; hiç kimseyi kendinden önemli konuma getirmez.
21. Başkalarının başarısızlığından yararlanmak yerine, zaferi kendi çabasıyla elde etmeyi yeğler.
22. Komşusunun ne yaptığını fark etmez çünkü var olmakla meşguldür.
23. En önemlisi bu insan “kendini sever”. Kendine acımak; kendini reddetmek; kendine öfkelenmek için zamanı yoktur. Sorunları vardır ama bu sorunların kendisini esir almasına izin vermez. Tökezleyip düştüğünde tekrar ayağa kalkar ve sızlanmadan yaşamaya devam eder.
24. Hatalı alanlardan bağımsız insan, mutluluğu kovalamaz, sadece yaşar ve mutluluk onu bulur. Gerçekten nadir bulunan insandır; onun için her gün mükemmeldir.

Dr.Wayne W. Dyer- Hatalı Alanlarımız

1. BÖLÜM

İLETİŞİMİN TEMEL KAVRAMLARI

Susmak huyların efendisidir.

Hz. Muhammed

Mutluluk on kısım ise dokuzu susmaktır.

Hz. Ömer

Az konuşmaktan pek az, çok konuşmaktan sık sık pişman olunur.

Konfüçyüs

Dünyanın en iyi hekimleri Dr. Perhiz, Dr. Sessizlik, Dr. Neşedir.

İngiliz Atasözü

İletişim, sosyal ve yaşamsal bir ihtiyaçtır. Örneğin gezginci W.Carl Jack Jockson, yaklaşık iki ay süren Atlantik Okyanusu'nu geçme macerasını şöyle anlatır: “Birinci aydan sonra korkunç ve katlanılmaz yalnızlık duygusunu hissettim. Öğrendiğim en önemli şey ise, yaşamın insanlar olmadan sürdürülemeyeceğidir. Sürekli olarak konuşabileceğim, nefes alan, yaşayan bir insana ihtiyaç duydum (Abacı, 2002).

İletişimi ilgilendirmeyen hemen hiçbir bilim dalı yoktur. Fakat iletişimin yapısı ve iletişim süreçleri gibi teknik konular, bir taraftan sibernetik, bilgi kuramı(enformasyon), genel sistemler kuramının teknik alt başlıkları bağlamında fiziksel bilimleri ilgilendirir (Yüksel, 2013). Öte yandan iletişim; dilbilim, psikoloji, sosyoloji, sosyal antropoloji, siyaset bilimi, gazetecilik gibi sosyal bilimlerin konusuna girmektedir

Sözlü iletişim, insanı hayvanlardan ayıran önemli bir özelliktir. Konuşmalar da hayvanlar arasında da iletişimin olduğu bilinmektedir. Örneğin bir adada maymunlardan birisi, çamurlu patatesi ırmakta temizleyip yiyor; aynı şeyi bir süre sonra bir başka adadaki maymunlar da yapmaya başlıyorlar.

Yine Arılar, 5 km. mesafeden birbirleriyle haberleşmektedirler. Bir arı, bulduğu çiçeğin nerede olduğunu, cinsini ve kovana ne kadar uzaklıkta bulunduğunu diğer arılara bildirmektedir (Özbaydar v.d, 1976).

Hayvanlar her ne kadar iletişim kurabilirlerse de onların doğal dilleri yoktur. Çünkü her dilde değişen anlamları olan semboller kullanılır. Hayvanların havlamaları, ötmeleri, yüz buruşturmaları veya tehdit edici gösterileri, anlamlı işaretlerdir. Fakat bunlar sembol olmadıkları için dil değildir(Morgan, 1980).

Bazı kuş türleri, ötebilmek için bir başka kuşun ötüşünü duymak zorundadır. Böylece hayvanlardaki iletişim, hem doğuştan gelen eğilimlere hem de öğrenmeye bağlıdır(Morgan, 1980).

Benzer bir şeyler olmaksızın iletişim kurulamaz. Bunun için insanlara, şeylere ve durumlara ilişkin algıları yapılandırmak gerekir. Yapılandırmanın bir başka nedeni iletişim kurmaktır. Ayrıca yapılandırma, güvenlik ihtiyacı ile de ilgilidir; belirsizliği azaltmayı ve düzeni yaratmayı amaçlar. Nitekim dinlere göre Tanrı, bir düzen yaratmıştır ve insanlar bu düzene uymalıdır(Hunt 1993).

Yapının geliştirdiği süreç, ne olursa olsun yapılanmanın nedenleri, insanlara psikolojik rahatlık ve koşullanma sağlamasıdır. Örneğin ailede çocuk; anne, baba ve çocuk gibi bir hiyerarşi; okulda ise müdür, öğretmen ve öğrencilerden oluşan resmi bir yapının varlığını görür(Hunt, 1993).

İngilizler, insan ilişkileri ve iletişim konusunda "tact" kelimesini kullanırlar. Bu kelime, başkaları tarafından beğenilmek ve başkalarını etkilemek bakımından sağduyu ve terbiye sahibi olmak anlamına gelir(Casson, 1975).

Ana-baba, öğretmen, sanatçı veya politikacıyı mükemmel yapan, iletişimlerinin mükemmelliğidir. Dış dünya ile ilgili iletişiminiz, kişisel, sosyal, duygusal ve finansal başarı düzeyinizi belirler. Daha da önemlisi, mutluluğunuz, eğlenceniz, sevinciniz, sevginiz ve başarınızı gösterir(Robbins, 1993).

İletişim kurma ve inandırma yeteneği bir güçtür. Dünya inandırıcılarla doludur. Siz inandırıcı iseniz, para, arkadaş ve sizi sevecek birisini bulursunuz. Dünyayı değiştirecek düşünceniz veya ürününüz olabilir fakat inandırma gücünüz yoksa hiçbir şeye sahip değilsiniz, demektir. Geliştirebileceğiniz en önemli ustalık, birlikte yaşamak zorunda olduklarınızla iletişim kurmaktır(Robbins, 1993).

Harvard Business School öğretim üyesi Prof. Rosabeth Moss Kanter, günümüz iş dünyasında en önemli gücün, bireylerin iletişim becerileri olduğunu söylemiştir. Nitekim 1989 yılında A.B.D.de yapılan bir araştırma, iş bulmada iletişim becerisinin çok önemli olduğunu göstermiştir(Abacı, 2002).

İletişimi etkili kullanabilenler, deneyimlerini ve dünyanın onlar üzerindeki etkilerini değiştirebilirler. Dünyayı değiştiren Luther, Kennedy, Roosevelt, Churchill, Ghandi'nin ortak özellikleri, üstün birer iletişimci olmalarıdır(Robbins, 1993).